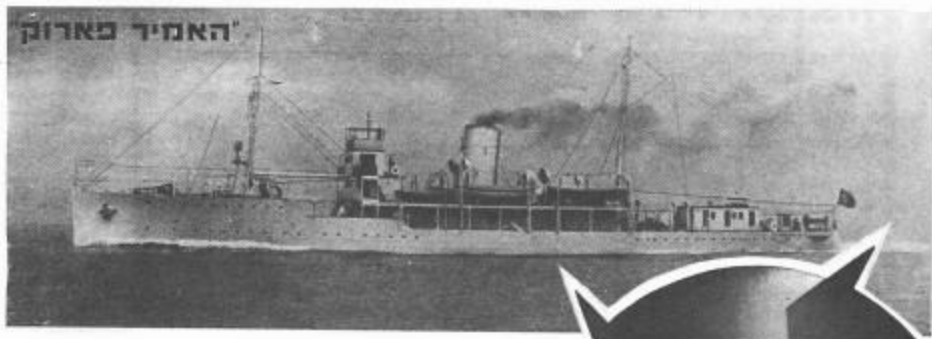

בשלהי מלחמת הקוממיות, ב-22 באוקטובר 1948, מול חוף עזה, הטביעו לוחמי הקומנדו הימי של חיל-הים, את אנית-הדגל "האמיר פארוק", וכן מגעו בשולת-מוקשים.

אין ספק שחלק ניכר מהצלחתה המזהירה של הפעולה, יש לייחס לתנאי הלוחמה הנוחים ולגורם ההפתעה. אך אין גם להתעלם מהעובדה, שמפקד המשימה ידע לנצל תנאים אלה באופן נבון ונועז.

הצלחה זו גם מאשרת, שתבלה-ימית איננה מבצע שגרתי והיא מותנית באומץ רוחם ובתושייתם של הלוחמים. דרכי-לחימה בלתי-שגרתיים אלה תאמו את אמצעינו המוגבלים ואת התנאים המיוחדים, ששררו בזירתנו במלחמת הקוממיות, עקרונות שמקובלים בחלקם גם כיום. להלן תיאור המעשה, כפי שספרו הלוחמים, במפגש-רעיפים, במסגרת חגיגות 20 שנה לעצמאות ישראל.

כך טובעה "האמיר פארוק"

יכולנו להרשות לעצמנו לאבד לחמים בפעולה. מה עוד שאי סיכויים כלשהם לאספם. היה בכך גם משום צידוד-מוטרי לחבלנים שלנו. טובן, שהר" שנתו של לחם היא שונה כאשר הוא יודע שיעשה כל מאמץ לאספו לאחד הפעולה. שיקול זה גרם להכנת סירה מיוחדת לאיסוף-המבצעים. לאחר ביצוע התקפה בבוא העת".

התקיפו בכל הכוח

ב19 באוקטובר 1948 הפליגה דרומה שיטת חיליהם, שכללה את האניות "יהנתי" (ק. 20) ו"וגיוד" (ק. 18), "גנת" (ק. 26) ו"מעורי" (ק. 24) לעיקוב אחרי אניית-אויב. ביום האחרון של ההפלגה, הוא ה-22 באוקטובר, נתגלו מרחוק שתי אניות-אויב ליד עזה. אלה היו "האמיר פארוק", אניית-הדגל של הצי המצרי ושולת-מוקשים שליוותה אותה. תוך ציפייה לתנחית, מול אניית האויב המרוחקת, בשעה שיש ועשר דקות אחריה, התקבל מברק מטפקדת החיל: "תקפו את האויב בכל הכח". בין אחי "וגיוד", אניית-הדגל של השייטה, לבין אחי "מעורי" נשאת הסירות, הוחלטו מברקים. מפקד השייטה החליט, שלוחמי הקומנדו הימי יפעלו באופן עצמאי נגד אניית-האויב, וכל השייטת תהיה בריחוק 10 מילין ממקום הפעולה, נכונה להטיל את עוצמתה למערכת, במקרה הצורך.

לקראת מבצע "יואב", אשר היה אתה הפעולות לשחרור הנגב, על כל מרחביו, הוכנה גם הורע הלוחמה לאבטחת החזית הימית. במסגרת כוח-משימה זה רוכזה בנמל יפו גם יחידת הקוטנדו הימי. היא הודרכה בהפעלת סירות-מחץ שנרכשו ע"י רב-חובל זאבי וים, מעודפו מלחמת העולם השנייה. בשליחות מיוחדת. את כל עבודות האחזקה וההכנת של כלים אלה עשו הלוחמים עצמם, ומאנית-האם לפת הצורך, נבחרה אחי מע"ו (ק. 24) כשל ירכתיה הרחבים והגוחים לקליטת ולהורדת הסירות.

סיפר יוחאי בן-112, מפקד היחידה דאז: "תוך כדי ההכנות והתכנונים בקשר לסירות-המחץ, התעוררה בעיה עקרונית: בארץ בה ייצרו את הסירות, לא נקטו אמצעי-איסוף לשם הצלת הלוחמים, לאחרי הפעולה. שם היו מצידים את החבלנים בצידוד הצלה מיניסלי, וכל איש דאג לעצמו בתום המשימה. אנו לא

שולת המוקשים שליטה את 'יאמר' פארוק

אור זקור מסגור

מימים סיפורי יוחאי ברינון: כאשר הבנתו בפעונו של ורדי הלטמי להתקף את שולת המוקשים, שנוחה ללא ספק. לפתע שינתה שולת המוקשים את כיוונה ותחלה להתקרב אלי בסירות, כשהיא פותחת עלי באש מכל כליה. שלפתי את ניצרת הבטחון והסעתי על האניה. לפתע נדלק בשולת המוקשים זקור, וארו סטור את עיני לחלוטין. שסכתי את ניצרת המצוף... אך הוא איננו משתחרר... אני מטיל את עצמי למים, אך הנני נגרר במים אחר החבל הקטור למצוף. למולי ניתק החבל לאחר 20 מטרים של גרידה, ועוד הספקתי לראות את חרטום אניה האויב מטלטל באור לנובה סמסת ההתמוצעות. לא עבר זמן רב עד שאספה איורי מירת האויב.

סיפא את סיפורי יצחק ברוקמן: "כאשר הבנתו ששתי סירות יוצאת לעבר 'האמר' פארוק, זו אורי זו, בניגוד למתוכנן, היארתי לעצמי שורדי מתחון לאסוף את אברטום לסירתו, ולכן יצאתי לכיוון שולת המוקשים. במרחק של 30-40 מטר הבחנתי בראשו של יוחאי, אספנו אותו והתרחקנו במהירות כסירות עלינו מתוחותי 20 מים. היריות לא סקרו עד ששינינו את כיוון השייט."

"הסיבה לכך הייתה פשוטה. שובל המים, אותו הותירה סירת בשעת תנועה מהירה, גילתה אותה. עם עוני הכיוון הצלחנו להתחמק מתוחתי שולת המוקשים התקדמנו לאניה הדגל. לפתע שטענו קריאותיו של אברטום, ולא הריק מטנו טכב על המצוף ירידנו ורדי, צברנו בין מאות ימרים מצויים, ובשעה 10:30 כלילה פנינו לכיוון אניה האם, נרגשים ומסעיים."

על הסעפת 'האמר' פארוק הושג ליחאי ברינון "את הנבחרת" של צה"ל ובתמיד המים נחמטה לפספסו של חיל הים.

הרגע הגורלי

ארבע הסירות שטו, בשקט ובעלטה, לעבר מטרון עם המטען האדור של חומרי הנפץ מוסק, כדי להתקף באמצעים בלתי מקובלים. 'פעליו' ספק הספק, כחצי קילומטר לפני ספינת האויב. הרגע הגורלי הגיע.

ספר אברטום: "זינקתי עם סירתי בקליע, במהירות של 70 קמ"ש, לעבר הרושן של 'האמר' פארוק. הסירה השאירה שובל מים לבנים ומקצושים... הסירה הלכה וגדלה במהירות. ישבתי צמוד למצוף וכונתי את סירת התופת ללב אניה הדגל. עוד 300 מטרים... 200 מטרים... אך כלתי מכוונת חתכה לעבר סירתי... 150 מטר... 100 מטר... האניה נראתה יצמית ממדים עתה, ואפשר היה להבחין את כל חויה בבירור, כשטלחים מבוהלים נראו מתרועעים על הסיפונים. לאחר ששחררתי את ניצרת המצוף ואת ירית התפוצלה של חומרי הנפץ, הטלתי את עצמי למים."

"אך שוד ושבר — המצוף לא משתחרר! אני בטוח שבהיותי במים אקרו לגורים מהדף שיבוא מהאניה לאחר המצוץ. אולם לפתע נתקלתי במצוף, בדרך גמ. נראה שניתק לאחר יסבן."

"לא שמעתי ולא הרגשתי כל התמוצעות, אך פתאום שמעתי בבירור רעש של היריות מים וקול אופייני של שחרור קיטור. 'האמר' פארוק החלה סחסכה בעשן לבן וסמך, ותוחתיה ירו אש-סמסית לכל הכיונים. הירטומה עלה, ולפתע הודקפה והחלה שוקעת."

המשיך ורדי: "יצאתי מיד לאחר אברטום, אך בשעת הסתרתו גם אני על 'האמר' פארוק, במטום על שולת המוקשים. במרחק של 150 מטרים מהאניה, שלפתי את ניצרת הבטחון של חומרי הנפץ, ובמרחק של 90 מטרים בערך שסכתי בירית המצוף, אך המצוף לא נותק, הלטמי בו, ללא העיל, ראיתי את עצמי נגרר לטרבו המצוף."

"באותו רגע קריטי, חוץ שבריר של שניה, הללטמי לטובב את הגנה כסלוא כוח, כדי לבצע סיבוב שלם נוסף, ולהתערי שנית כסלוא המהירות לעבר רושן אניה הקרב, כשחומרי הנפץ עמד להתפוצץ בכל רגע. המכן שעמד לירשותי היה כשלוש דקות וחצי. חוץ שעיית הסיכוב המסחרר ראיתי קיטור מורץ מידתה האניה. זו הייתה הפגיעה המדויקת של אברטום שחיסלה למעשה את אניה האויב. במרחק של 100 מטר מהאניה קפצתי למים, בלי שאדאג למצוף. כשעליתי על-פני המים מצאתי את עצמי בין מאות מצויים, כשלהבה גדולה עולה ממרכז האניה והיא כולה אפופה עשן. השתדלתי להתרחק מהמצויים, כשלאפת נתקלתי במצוף. עליתי עליו וצויתי לסירת האויב."

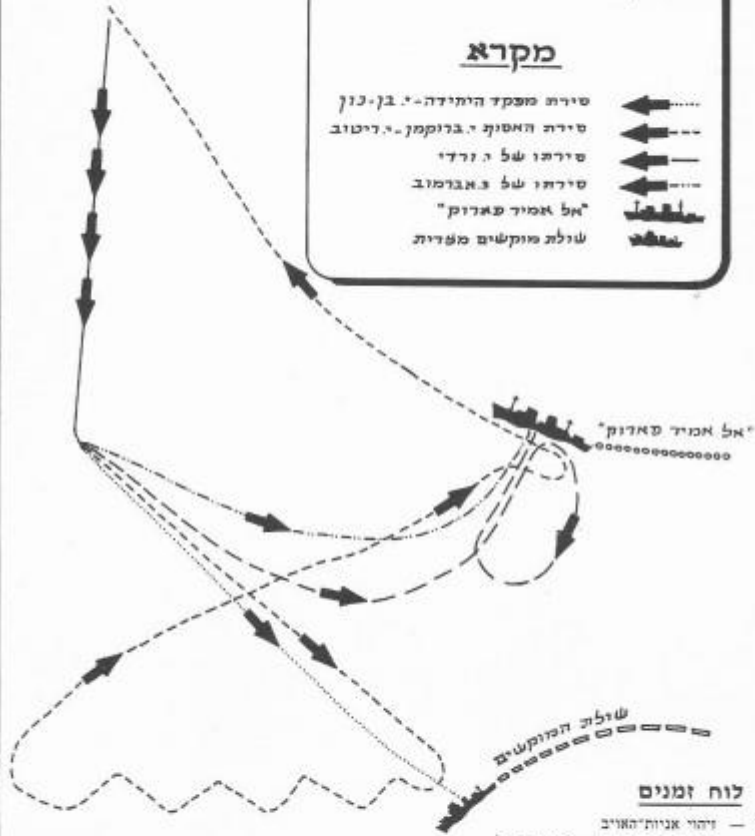

מימין לשמאל: דב'אלוף ורדי, יצחק ברוקמן, 'יעקב ורדי', דוד ברינון, ראש הממשלה דאז, 'יעקב ריסוב', יוחאי ברינון ואלוף אברטום.

שבוע "אל אמיר פאדוק"
22.10.1948
התקפת סירות התבלה

מקרא

- > סירות מספרד היםידיה - י. בן-נון
- > סירות האסוף - ברקמן - דיטוב
- > סירות של הרדף
- > סירות של צאבומב
- > "אל אמיר פאדוק"
- > שולת מוקשים מצרית

לוח זמנים

1730	זיהוי אניות האויב
1810	סביב המספדה: "תקפו בכל הכוח"
1835	מספר השיימת מוקליט שסירות המחץ יפילו באופן עצמאי
2110	הסירות מנודות טאחי" ספרו
2150	צללייתיהן של אניות האויב מת' גלות לציני הלוחמים
1000	סירות המחץ מונקות
1055	הלוחמים נאספים עליידי סירת האיסוף וחוזרים לאנית האם

מילי סטודיו

הרגע הגורלי

ארבע היריות שמו, בשקט ובעלטה, לעבר מטרון עם המסע האדיר של חומרי הפצץ מרסק, כדי להתקיף באמצעים בלתי מקובלים. "פעל"ו, פקד המפקד, כחצי קילומטר לפני ספינת האויב. הרגע הגורלי הגיע.

ספר אברטוב:

"זינקתי עם סירתו בקליע, במהירות של 70 קמ"ש, לעבר הרוסן של "האמיר פארוקי". הירית השלישית שובל מים לבנים ומקצועיים... המטרה הלכה וגדלה במהירות. ישבתי צמוד למצוף וכונתי את סירת ההתופת ללב אניה הדגל. עוד 300 מטרים... 200 מטרים... אש בלתי מכוונת נתכה לעבר סירתו... 150 מטר... 100 מטר... האנרת נראתה עצומת ממדים עתה, ואפשר היה להבחין את כל חויה בבירור, כשטלחים מבוהלים נראו מתרועעים על הסיפונים. לאחר ששחררתי את נוצרת המצוף ואת ירית התפוצלה של חומרי הפצץ, הטלתי את עצמי למים.

"אך עוד השבר — המצוף לא משתחרר! אני בטוח שבהייתי במים אקרה לגרום מהפך שיבוא מהאניה לאחר המניפה. אולם לפתע נתקלתי במצוף, בדרך גם. נראה שנתק לאחרי"מכן.

"לא שמעתי ולא הרגשתי כל התפוצצות, אך פתאום שמעתי בבירור רעש של חריות מים וקול אווירי של שחרור קיטור. "האמיר פארוקי" החלה מתכנסת בעשן לבן וסמך, ותחתיה ירד אש"מסמית לכל הכיוונים. הריסומה עלה, ולפתע הודקפה והחלה שקועה".

המשיך ורד:

"יצאתי מיד לאחר אברטוב, אך בשעות הסתערת גם אני על "האמיר פארוקי", במטוס על שולת המוקשים. במרחק של 150 מטרים מהאניה, שלפתי את נוצרת הבסחון של חומרי הפצץ, ובמרחק של 90 מטרים בערך משכתי ירית המצוף, אך המצוף לא נותק, ולטתי בו, ללא העזל, ראיתי את עצמי נגרר למרכז ה"פצצה".

"באותו רגע קריטי, תוך שבירור של שניה, החלטתי לטובב את ההגה ככלוא כוח, כדי לבצע סיבוב שלם נוסף, ולהתעורר שנית כמלוא המהירות לעבר רוסן אניה הקרב, כשהחומר הפצץ עומד להתפוצץ בכל רגע. הזמן שעמד לרשותי היה כשלוש דקות וחצי. תוך עשיית הסיבוב המסחרר ראיתי קיטור מודבתי האניה. זו הייתה הפנימה המדויקת של אברטוב שהיחלה למעשה את אניה האויב. במרחק של 100 מטר מהאניה קפצתי למים, בלי שאדאג למצוף. ששעליתי עלי"פני המים מצאתי את עצמי בין מאות מצורים, כשלהבה גדולה עולה ממרכז האניה והיא כולה אפופה עשן, השתדלתי להתרחק מהמצורים, כשלהבה נתקלתי במצוף, עליתי עליו וצויתי לסירת האויף".

שולת המוקשים שליוחה את "האמיר פארוקי"

אור זקור מסנוור

מסיים סיפורו "יחא" בר"נון:

כאשר הבחנתי בפעונו של ורדי החלטתי להתקיף את שולת המוקשים, שנוהיה ללא ספקי. לפתע שינתה שולת המוקשים את כיוונה ותחלה להתקרב אלי במהירות, כשהיא פותחת עלי באש מכל כליה. שלפתי את נוצרת הבסחון והתעורתי על האניה. לפתע נדלק בשולת המוקשים זרקור, ואדור סיטור את עיני לחלוטין. משכתי את נוצרת המצוף... אך הוא איבנו משתחרר... אני מטיל את עצמי למים, אך הגני נגרר במים אחר החבל הקטיר למצוף. לזוילי ניתק החבל לאחר 20 מטרים של גרירה, ועוד הספקתי לראות את הרוסום אניה האויב מטלל באור לנגבה מחמת ההתפוצצות. לא עבר נסן רב עד שאספה אותי סירת האויף".

סיפר את סיפורו יצחק ברוקסן:

"כאשר הבחנתי ששתי סירות יוצאת לעבר "האמיר פארוקי", זו אחי, זו, בניגוד למתוכנן, היארתי לעצמי שורדי מחבון לאמף את אברטוב לסירתו. ולכן יצאתי לכיוון שולת המוקשים. במרחק של 30-40 מטר הבחנתי בראשו של יחא, אספנו אותו והתרחקנו במהירות כשיריים עלינו מתחתיו 20 מ"מ. היריות לא פסקו עד ששינינו את כיוון השייט".

"הסיבה לכך הייתה פשוטה. שובל המים, אותו החזירה סירתו בשעת תנועה מהירה, גילתה אותה. עם שני הכיוון הצלחנו להתחמק מתחתיה שולת המוקשים התקדסנו לאניה הדגל. לפתע שמענו קריאותיו של אברטוב, ולא הריק ממנו שכב על המצוף ירידנו ורדי, עברנו בין מאות מצורים, ובשעה 10:30 כלילה פנינו לכיוון אניה האם, ריגשים ומספיים".

על המבטע "האמיר פארוקי" הישג ליחא בר"נון "את הנבחר" של צה"ל ובתשדף הנשים נחמנה למספרו של חיל הים.

מימין לשמאל: רב"אלוף ורדי, יצחק ברוקסן, "שכב ורדי", דוד בר"נון, ראש המטה/לוח, יעקב ריטוב, יחא בר"נון ואלוף אברטוב.